

Halina Irena Szumił

Ksiądz Dr Julian Młynarczyk (1882-1950)

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 24/1-2, 265-271

1981

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

**Książd Dr Julian Młynarczyk
(1882—1950)**

Ks. Dr Julian Młynarczyk urodził się 12 IV 1882 r. w Wąchocku, w rodzinie średniorolnego chłopca, Antoniego i Bronisławy z Łyżwińskich. Do szkoły podstawowej uczęszczał w Wąchocku, następnie kształcił się w gimnazjum w Sandomierzu. Studia filozoficzne i teologiczne odbywał w Seminarium Duchownym również w Sandomierzu (1898—1904). Już jako alumn odznaczał się zdolnościami, pracowitością, szczerością w stosunku do przełożonych i współkolegów. Świecenia kapłańskie przyjął 20 XI 1904 r. z rąk bpa S. Zwierowicza¹. W 1905 r. wysłano go do Rzymu na dalsze studia z zakresu prawa kanonicznego. Na uniwersytecie Gregoriańskim zdobył doktorat (11 VII 1907 r.)². Po powrocie ze studiów spełniał kolejno obowiązki: kapelana bpa S. Zwierowicza, wikariusza katedralnego, notariusza Kurii i sądu biskupiego, kapelana więzienia oraz wikariusza parafii Najświętszej Maryi Panny w Sandomierzu. Jako młody kapłan wyróżniał się głęboką wiarą i duchem apostołskim. W pracy duszpasterskiej był gorliwym kapłanem a szczególnie dobrym spowiednikiem³.

W 1909 r. mianowano go profesorem Seminarium Duchownego w Sandomierzu, gdzie podjął wykłady z prawa kanonicznego, teologii moralnej specjalnej, rubrycystryki oraz ceremoniarza katedralnego⁴. Do każdego zagadnienia prawniczego czy też z zakresu teologii moralnej podchodził ze strony praktycznej, ujmował pod kątem przyszłych obowią-

¹ X, Z Sandomierza, Przegląd Katolicki 42 (1904) 791—792.

² Zob. 100-lecie Papieskiego Kolegium Polskiego w Rzymie, Rzym 1966 s. 84.

³ Zob. J. Młynarczyk, *Dziennik*, Rzym 1905 cz. 1 s. 1—2, rkps w Archiwum Głównym Służek Najśw. Maryi Panny Niepokalanej w Mariówce (AGŚL) F, II—3.

⁴ Księga sesyjna Seminarium Duchownego w Sandomierzu od 1907—1919. Posiedzenie z dnia 20 IV 1910 r. s. 116. (Rkps w Archiwum Seminarium Duchownego w Sandomierzu); A. Petroni, *Nauka prawa kanonicznego w Polsce w XVIII i XIX wieku*, Lublin 1961 s. 122; W. Wójcik, *Nauczanie prawa kanonicznego w Seminarium Duchownym w Sandomierzu (1820—1970)*, *Prawo Kanoniczne* 15 (1972) nr 3—4 s. 106 przypis 12; S. Kotkowski, *Źródła do dziejów seminarium diecezjalnego w Sandomierzu w latach 1820—1926*, *Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne* 33 (1976) 345.

ków kapłańskich a w szczególności w pracy na ambonie i w konfesjonale. Najpierw podawał zasady, by następnie przejść do sposobu realizowania ich w życiu. Ukazywał alumnom ideał życia kapłańskiego, uczył ich kochać kapłaństwo, podkreślał potrzebę żywej wiary, modlitwy i gorliwości apostołskiej. Dzielił się także z alumnami dużym doświadczeniem w kierowaniu sumieniami ludzkimi przez rozwiązywanie różnych problemów. Uważany był przez swych słuchaczy za jednego z najlepszych profesorów⁵. Wykłady jego odznaczały się prostotą, pozbawione niekoncepcyjnych pozorów naukowości a przy tym bardzo gruntowne, z których słuchacze dużo wynosili⁶. W stosunku do alumnów był życzliwy, bezpośredni i naturalny oraz ogólnie lubiany⁷.

W latach 1911—1916 był wicedyrektorem Seminarium, zaś 1916—1919 kanclerzem kurii biskupiej i prefektem w Państwowym Seminarium Nauczycielskim w Sandomierzu (1919—1922). W dniu 4 IX 1919 r. ks. Julian Młynarczyk zostaje mianowany kanonikiem gremialnym kapituły sandomierskiej⁸. W 1922 r. rezygnuje ze wszystkich prac pełnionych w Sandomierzu i przenosi się na stałe do Mariówki⁹, podejmując się obowiązków kapelana i spowiednika w Zgromadzeniu Sióstr Służek Najświętszej Maryi Panny Niepokalanej¹⁰. Jeszcze wcześniej, bo w latach 1914—1916 przy współpracy tegoż ukrytego Zgromadzenia Służek organizuje najpierw tajną a od 1916 r. jawną szkołę ochroniarską. W budowę gmachów szkolnych wkłada ks. J. Młynarczyk cały swój zapał i pasję twórczą. On inicjował budowę, ustalał plany, starał się także o pieniądze. W 1921 r. Stowarzyszenie „Samopomoc” pod którego nazwą występowało Zgromadzenie w diecezji sandomierskiej w okresie międzywojennym, z inicjatywy ks. J. Młynarczyka otworzyło Seminarium Nauczycielskie Żeńskie w Mariówce. Od 1930 r. ks. J. Młynarczyk został dyrektorem tej szkoły oraz powstałego w 1933 r. Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącego. We wszystkich szkołach w Mariówce ks. J. Młynarczyk był prefektem. W Seminarium prowadził również lekcje metodyki, pedagogiki, psychologii oraz był moderatorem Soda-

⁵ W seminarium i wśród ówczesnego społeczeństwa sandomierskiego uważany był za najlepszego pedagoga; por. S. Kotkowski, *Seminarium Duchowne w Sandomierzu 1841—1926*, Lublin 1971 s. 150 (mps w Archiwum KUL); C. Latawiec, *Sandomierz — moja młodość*, Warszawa 1976 s. 151.

⁶ Wójcik, jw. s. 196.

⁷ W. Wójcik, *Ks. Julian Młynarczyk (1882—1950)*, *Roczniki Teologiczno-Kanoniczne* 24 (1977) z. 5 s. 11—18.

⁸ *Catalogus Ecclesiarum et Cleri Dioecesis Sandomiriensis*, (1925) 14.

⁹ E. Górski, *Ksiądz kanonik Julian Młynarczyk 1882—1950*, *Stockbridge* [ok. 1950] s. 2; Wójcik, *Ks. Julian Młynarczyk (1882—1950)*, s. 11.

¹⁰ Zob. H. I. Szumił, *Ks. kanonik dr Julian Młynarczyk (1882—1950). Duszpasterz i kierownik duchowy Zgromadzenia Sióstr Służek Najświętszej Maryi Panny Niepokalanej*, *Kronika Diecezji Sandomierskiej* 71 (1978) 111—119.

licji Mariańskiej i opiekunem wszystkich kół naukowych i organizacji szkolnych. Całą duszą był oddany młodzieży, dla której dobra pracował bezinteresownie i poświęcał wszystko, co mógł. Miał wiele taktu pedagogicznego. Jako utalentowany wychowawca rozumiał dobrze młodzież, podchodził do niej z sercem i wiarą, dopomagał jej w wyszukiwaniu i rozwijaniu tego, co jest w duszy ludzkiej szlachetne i dobre. Odnaczał się przy tym wielką skromnością i pokorą.

Kiedy druga wojna światowa przerwała normalną pracę szkolną, już w październiku 1939 r. organizuje tajne komplety w domu generalnym w Mariówce i w Smogorzowie — dla młodzieży z okolicznych wiosek. Uczennice Żeńskiej Szkoły Gospodarozej w Mariówce — czynnej w okresie okupacji — oraz dziewczęta ze szkoły krawieckiej uczy nie tylko religii, ale też łaciny i innych przedmiotów na tajnych kompletach.

W czerwcu 1943 r. organizuje egzaminy maturalne dla młodzieży okolicznych kompletów tajnych. Sam jest przewodniczącym tych egzaminów, mając wiele doświadczenia z lat przedwojennych jako dyrektor szkół w Mariówce.

W 1944 r. powstał z jego inicjatywy tajny kurs dla wychowawczyń przedszkoli, który zgromadził sporo młodzieży żeńskiej. Okres okupacji poświęca ks. J. Młynarczyk także na pracę pisarską. Większość jego prac katechetycznych i ascetycznych powstała w czasie drugiej wojny światowej. Czas wojny był dla ks. J. Młynarczyka okresem bardzo twórczym, o czym wspomina także ówczesny ordynariusz diecezji sandomierskiej bp Jan Lorek¹².

Zadziwiająca pracowitość okazał więc nie tylko w duszpasterstwie jako spowiednik, konferencjonista, kaznodzieja i kapłan interesujący się każdym problemem, którym żyje otoczenie i świat, ale wiele też czasu poświęcał pracy pedagogicznej. Miał wielkie osiągnięcia w dziedzinie wychowawczo-oświatowej i w działalności pisarskiej.

Już w marcu 1945 r. otwarł koedukacyjne gimnazjum i liceum w Mariówce. Jednak ze względu na pogarszający się stan zdrowia zrezygnował w 1946 r. funkcji dyrektora szkół, pełniąc nadal obowiązki prefekta. Umarł dnia 23 XII 1950 r. w szpitalu Dzieciątka Jezus w Warszawie; pochowany został 28 XII 1950 na cmentarzu parafialnym w Smogorzowie.

Ks. kanonik Julian Młynarczyk był kapłanem niepospolitym; cechowała go żywa i bogata inteligencja, wesołe usposobienie, radość, wy-

---

¹¹ Bp Cz. Kaczmarek uważał ks. J. Młynarczyka za dobrego znawcę w dziedzinie wydawania katechizmów; zob. Cz. Kaczmarek do ks. J. Młynarczyka pismo z dnia 27 XI 1948 r. (AGŚ F, II—2).

¹² „Widzę, że oprócz katechizmu, ksiądz kanonik coraz nowe dziełziny opracowuje z dużym pożytkiem dla dusz i dla chwały Bożej. Bardzo jestem wdzięczny za tak pożyteczne dla społeczeństwa wyko-rzystanie czasu wojny”, Bp J. Lorek do ks. J. Młynarczyka (AGŚ F, II—2).

trwałość i silna wola w dążeniu do osiągnięcia zamierzonych celów. Wśród tych cech dominowała dziecięca prostota. Z potrzebującymi dziełił się wszystkim, czym mógł; przy czym udzielając, czynił to bardzo subtelnie i dyskretnie. Cała jego działalność zewnętrzna skupiała się wokół pracy duszpasterskiej i oświatowej. Towarzyszył mu zawsze niepokój, gdy chodzi o nauczanie wiary. Pisał liczne książki i artykuły, w których podawał konkretne projekty. Przy każdej okazji spieszył z kapłańską pomocą także i do sąsiednich parafii; głosił kazania, referaty na konferencjach duszpastreksich, katechetycznych i innych, nie-strudzenie spowiadał. Głęboka wiara i duch modlitwy oddziaływały dodatnio na otoczenie. Z relacji osób, które go znały wynika, że był przez wszystkich ceniony; jak tylko mu czas pozwalał nawiązywał kontakt z wiernymi. Jego życie było bardzo zwykłe, ale wypełnione bogatą treścią wewnętrzną i opromienione blaskiem prawdziwych cnót kapłańskich. Jego twórczość pisarska zasługuje na to, aby utrwalić o niej pamięć i przekazać przysiężym pokoleniom.

Wykaz prac ks. J. Młynarczyka

1908

1. *Nowe prawo o małżeństwie*,¹³ KDS 1 (1908) 95—100, 164—167.
2. *Nowe prawo o zaręczynach i małżeństwie*, KDS 1 (1908) 71—74.

1909

3. *O dozorach kościelnych*, KDS 2 (1909) 385—390.

1910

4. *Prawo kościelne o pogrzebach*, KDS 3 (1910) 56—60.

1911

5. *O binacji*, KDS 4 (1911) 113—120.
6. *Translokacja księży w oświeceniu prawa kanonicznego*, KDS 4 (1911) 176—182, 235—240, 323—328.

1912

7. *O odmawianiu nowego brewiarza*, KDS 5 (1912) 142—147, 181—185, 206—213.

1913

8. *Uczynki miłosierdzia jako warunek dostąpienia odpustu jubileuszowego*, KDS 6 (1913) 298—299.

1917

9. *Pogadanki religijne z matymi dziećmi w kościele, w domu, w ochronie*, Kraków 1917 8° s. 4 nłb., 493.
10. *Pacierz i katechizm dla matych dzieci. Wyciąg z „Pogadank”*, Kraków 1917 16° s. 40.
11. *Porady pasterskie*, KDS 10 (1917) 168—169.

¹³ W wykazie zastosowano skróty:

AK — Ateneum Kapłańskie.

KDS — Kronika Diecezji Sandomierskiej.

12. *Ważniejsze zmiany w prawodawstwie kościelnym*, KDS 10 (1917) 141—142, 156—157.

1918

13. *Badanie wolnego, stanu w razie zaginięcia współmałżonka*, KDS 11 (1918) 116—118.

14. *Dokumenty wymagane do ślubu i badanie wolnego stanu*, KDS 11 (1918) 93—97.

15. *Prawo kościelne o małżeństwie w nowym kodeksie*, KDS 11 (1918) 66—70. — Toż, przedruk: *Wiadomości Diecezjalne Lubelskie* 1 (1918) 50—54.

16. *Prawo kościelne o zakonach według kodeksu Piusa X. Wyjątek z rękopisu ks. dra ... Radom 1918 8° s. 78, 2 nlb.*

17. *Prawo kościelne według kodeksu Piusa X, T. 1. Prawo osobowe <na prawach rękopisu>*, Sandomierz 1918 8° s. 4 nlb., 232, 2 nlb.

18. *Ważniejsze zmiany w prawodawstwie kościelnym*, KDS 11 (1918) 44—48.

1919

19. *Kongregacje dekanalne trzysta lat temu*, KDS 12 (1919) 17—22.

20. *W kościele bez książki u Komunii św. podczas Mszy św., przy Nawiedzeniu Najświętszego Sakramentu*, Kraków 1919 16° s. 48.

1920

21. *Katechizacja dzieci według idei kodeksu*. KDS 13 (1920) 26—29.

22. *Organizacja Bractwa Nauki Chrześcijańskiej*, KDS 13 (1920) 65—71, 90—91.

23. *Pogadanki religijne z małymi dziećmi w kościele, w domu, w ochronie*, Poznań 1920 16° s. XVI, 490.

1921

24. *O aplikowaniu Mszy św. w święta skasowane i o Mszach binowanych*, KDS 14 (1921) 53—55.

25. *Pogadanki religijne z małymi dziećmi w kościele, w domu, w ochronie*. Wyd. nowe popraw. i uzupeł., Poznań 1921 8° s. XVI, 496, 2 nlb.

26. *Przy łożu chorego*, Mariówka 1921 16° s. 83.

27. *Spowiedź dobra i zła*, Mariówka 1921 16° s. 156.

Rec.: kb [Kublicki Paweł bp], KDS 15 (1922) 9—10.

1922

28. *Dokument polskiej obywatelskości. Na wieczną rzecz pamiątkę*, [Mariówka] 1922 16° s. 14.

29. *Pomnik ofiarności kolonii polskiej w Baltimore. Cześć dobrym synom Ojczyzny. Na wieczną rzecz pamiątkę*, [Mariówka] 1922 16° s. 15.

30. *Przełożona zakonna według Ducha Bożego. Z dzieł doktora serafickiego św. Bonawentury, zebrał i oprac. ...*, Mariówka 1922 8° s. 79.

1923

31. *Pogadanki religijne z małymi dziećmi w kościele, domu, w ochronie*. Wyd. 3, Poznań 1923 16° s. XVI, 490.

32. *Prawo kościelne według kodeksu Piusa X, T. 2. Prawo rzeczowe*, Mariówka 1923 8° s. 5 nłb., 199.

Rec.: B. Wilanowski, *Dookoła nowego kodeksu. Przegląd literatury kanonistycznej z ostatnich lat 1818—1926*, Wilno 1926 s. 132—133.

1925

33. *Kształtowanie serca na podstawach etyki Chrystusowej. Dla młodzieży. Egzemplarz dla dziewcząt*, Mariówka 1925 16° s. 318.

1928

34. *Pogadanki religijne z małymi dziećmi, w kościele, w domu, w ochronie*. Wyd. 4, Poznań 1928 8° s. XVI, 490.

1929

35. *Bóg miłością. Książeczka do nabożeństwa dla młodzieży*, Mariówka 1929 16° s. 232.

36. *Pacierz i Msza święta. Dla młodzieńców*, [Mariówka] 1929 16° s. 30.

1931

37. *Dziesięcioletni wysiłek [Jubileusz 10-lecia szkoły]*, Brzask 8 (1931) nr 18 s. 3—4.

38. *Zycie liturgiczne młodzieży*, AK 27 (1931) 178—182.

1932

39. *Casus conscientiae: legitymacja dziecka nieprawego łoża*, Gazeta Kościelna 39 (1932) 151.

40. *Kształcenie serca na podstawach etyki Chrystusowej. Dla młodzieży*. Wyd. 2 uzupełnione, [Mariówka] 1932 8° s. 280.

41. *O strawie duchowej dla naszej młodzieży*, AK 28 (1932) 471. 471—476.

42. *Zagajenie kongregacji dekanalnej*, Gazeta Kościelna 39 (1932) 149—151.

1933

43. *Z niwy parafialnej i duszpasterskiej*. Gazeta Kościelna 40 (1933) 493—495.

1935

44. *Walka o dusze ludzkie, Niepokalanów 1935 16° s. 139.*

1936

45. *Walka o dusze ludzkie*, Wyd. 2, Niepokalanów 1936 16° s. 138.
Rec.: AK 38 (1936) 327.

46. *Walka o dusze ludzkie*, Wyd. 3, Niepokalanów 1936 16° s. 142.

47. *Walka o dusze ludzkie*, Wyd. 4, Niepokalanów 1936 16° s. 142.

1943

48. *Katechizm obrazkowy dla dzieci*, Kraków 1943 16° [T. 1:] *Pierwszy rok nauki religii*, s. 79; [T. 2:] *Drugi rok nauki religii*, s. 69.

49. *Nauczanie katechizmu*, Kraków 1943 8° [T. 1:] *Pierwszy rok*, s. 191; [T. 2:] *Druki rok*, s. 185, 1 nłb.

1947

50. *Refleksje wiejskiego proboszcza*, Homo Dei 16 (1947) 15—20.

51. *Sodaliczja nauki chrześcijańskiej*, Homo Dei 16 (1947) 83—87.
 52. *Katechetki w sodaliczji nauki chrześcijańskiej*, Homo Dei 16 (1947) 201—205.
 53. *Walka o dusze ludzkie*, Wyd. 4 [!], Niepokalanów 1947 16° s. 109.
 1948
 54. *O wychowaniu dziecka — własności Bożej*, Niepokalanów 1948 8° s. 95.
 Rec.: S. B., Przegląd Powszechny 228 (1949) 328.
 55. *Oblubienica Jezusa*, Mariówka 1948 8° s. 7 nlb., 190, 2 nlb.
 56. *Ratujmy dusze dzieci!*, Homo Dei 17 (1948) 605—617.
 1950
 57. *Pobożność ojca*, Współczesna Ambona 5 (1950) 260—262.

Halina Irena Szumił

Archiwum Postulacji

(*Propozycje w sprawie zorganizowania archiwum*)

Treść: Wprowadzenie. Porządkowanie i układ archiwum Postulacji, A. Archiwum Postulacji arcybiskupa Felińskiego. B. Archiwum zbiorów dotyczących Śl. B. O. Honorata Koźmińskiego. Propozycje. Zakończenie.

Wprowadzenie

Procedura wszystkich procesów beatyfikacyjnych czy kanonizacyjnych wymaga udokumentowania życia i działalności Sługi Bożego lub Błogosławionego. Istnieje też ścisły obowiązek w toku trwania procesu przedłożenia pism kandydata na ołtarze¹ i ich oceny teologicznej.

Kodeks dla postulatorów traktuje dokumenty w procesie o heroicznosci cnót lub męczeństwie jako adminicula (podpora, pomoc). Większą wagę nadaje kodeks dokumentom w procesie historycznym².

Należy jednak pamiętać, że Kodeks został opublikowany w 1929 r. a więc niemal przed 50 laty. Od tego czasu znacznie rozwinęły się nauki historyczne. Dziś Kongregacja dla Spraw Świętych przy prowadzeniu procesu przypisuje znacznie większą wagę do dokumentów i to nie tylko w procesie historycznym, ale również w procesie prowadzonym drogą zwyczajną.

Materiały, które przedłoży się Trybunałowi i Św. Kongregacji, należy najpierw zgromadzić, często przez długą i żmudną pracę. Po

¹ (A. Santarelli), *Codex pro postulatoibus causarum beatificationis et canonisationis*, Roma⁴, s. 59—61, 65—66, 153—155, 157, 177.

² Tamże, s. 21—22.